

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1933 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i 90 § lagen om fattigvården.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 242, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Pettersson* i Rosta hemställt, »att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av § 90 i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården, att däri införes föreskrift, att uppskov helt eller delvis med ordnandet av de i § 31 samma lag omförmälda anstalter må av Konungen medgivnas även utöver i nämnda paragraf nämnd tid, under förutsättning att å anstalten finnas intagna högst fem personer».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Lagen den 14 juni 1918 om fattigvården innehåller i de avseenden, som åsyftas i motionen, följande:

Enligt 31 § i lagen skall fattigvårdssamhälle hava anstalt (ålderdomshem, försörjningshem, vårdhem) för mottagande av understödstagare, vilka äro i behov av vård samt ej lämpligen kunna understödjas i hemmet eller utackorderas. Flera samhällen må förena sig om gemensam anstalt. Villkoren för sådan förening samt de bestämmelser, som äro erforderliga för skötseln av anstalten, skola upptagas i reglemente, som fastställas av Kungl. Maj:ts befallningshavande. Fattigvårdssamhälle, som på grund av det ringa antalet understödstagare eller eljest kan anses icke vara i behov av egen anstalt eller del i sådan, kan efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande tillsvi vidare befrias från skyldighet härutinnan. Härigenom fritages icke samhället från skyldighet att bereda anstaltsvård åt understödstagare, som är i behov därav.

32 § innehåller den bestämmelsen, att i fråga om anordningarna vid fattigvårdsanstalt, som i 31 § sägs, skall iakttagas, bland annat, att, därest sinnes sjuka, sinnesslöa, tuberkulösa eller med svårare sjukdom behäftade understödstagare icke kunna erhålla vård å anstalt, som i 35 § avses, utan måste intagas å fattigvårdsanstalten, dessa skola vårdas i särskilda rum eller avdelningar, såvida ej i särskilda fall annat finnes kunna ske utan men för den sjuke eller övriga understödstagare.

Lagens 90 § föreskriver, att med fullständigt ordnande av i 31 § omförmäld anstalt må anstå intill den 1 januari 1931. Där omständigheterna därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva fattigvårdssamhälle uppskov utöver nämnda tid med ordnande, helt eller delvis, av dylik anstalt intill den 1 januari 1934. Under övergångstiden ankommer det på Kungl. Maj:ts be-

fallningshavande att söka åstadkomma ordnande inom kommunerna av sådana anstalter, i fall där så anses lämpligt genom överenskommelse mellan kommunerna om gemensam anstalt. Såsom anstalt får godtagas redan befintlig anstalt, som är eller kan göras lämplig för ändamålet.

Enligt den vid fattigvårdslagens antagande år 1918 fastställda övergångstiden skulle anstaltsfrågan vara slutligt ordnad till den 1 januari 1929.

Spörsmålet om medgivande av uppskov utöver den sålunda föreskrivna tiden med anordnande, helt eller delvis, av fattigvårdsanstalter har vid flera tillfällen varit föremål för behandling.

Vid 1926 års riksdag väcktes åtskilliga motioner i ämnet. I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 16, anförde andra lagutskottet, såvitt nu är fråga, bland annat, följande:

»Utskottet anser icke tillrådligt att lämna ett förlängt generellt uppskov under så lång tid som föreslagits eller ytterligare fem år. Enligt utskottets mening synes kommunernas behov av uppskov med fullgörande av här ifrågasvarande skyldighet kunna tillgodoses på det sätt att ett generellt uppskov på ytterligare två år beviljas samt att för de fall, där särskilda omständigheter därtill föranleda, Kungl. Maj:t erhåller befogenhet att medgiva ytterligare uppskov, dock längst till utgången av år 1933.

Då utskottet sålunda ansett sig böra på detta sätt tillmötesgå motionärernas hemställan i fråga om uppskov med ordnandet av ålderdomshemmen, har utskottet avsett, att den förlängning av övergångstiden, som utskottet föreslår, skall bereda kommunerna ökade möjligheter att på det lämpligaste sättet ordna denna för såväl de vårdbehövande som kommunernas ekonomi viktiga fråga utan att onödigtvis fördröja frågans lösning. Utskottet förutsätter, att de myndigheter, som hava sig anförtrodd ledningen av här ifrågasvarande arbete, skola låta sig angeläget vara att tillse, att den ökade tidsfrist, som vid ett bifall till utskottets hemställan skulle medgivas kommunerna, av dem användes på sådant sätt, att den mest ändamålsenliga lösning av här föreliggande vårdnadsfråga ernås.»

Med denna motivering föreslog utskottet, att 90 § fattigvårdslagen skulle erhålla sådan avfattning, att övergångstiden utsträcktes till den 1 januari 1931 samt att Kungl. Maj:t ägde rätt att, där särskilda omständigheter därtill föranledde, bevilja uppskov utöver nämnda tid med anstaltsfrågans ordnande intill den 1 januari 1934. Detta förslag blev av riksdagen bifallet.

I proposition, nr 109, till 1927 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t vissa ändringar i fattigvårdslagen i huvudsakligt syfte att genom skärpta tvångsmedel främja mindre kommuners sammanslutning till gemensamt fattigvårdssamhälle eller förening om gemensam anstalt.

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande, nr 28, om avslag å propositionen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1928 års riksdag väcktes åter flera motioner angående förlängt anstånd med ordnandet av fattigvårdsanstalterna.

I sitt i ärendet avgivna utlåtande, nr 3, anförde andra lagutskottet, bland annat, följande:

»Om hänsyn ej tages till det läge, vari frågan om vården av sinnessjuka och sinnesslöa sålunda befinner sig, kunna kommunerna komma att åsamkas onö-

diga byggnadskostnader. Att, på sätt i vissa motioner förordats, bevilja ett allmänt uppskov på viss tid med ordnande av anstaltsfrågan är ägnat att väcka betänkligheter och synes ej heller vara erforderligt för tillgodoseende av motionernas syfte. Vad som bör förebyggas är, att kommunerna åläggas att under de närmaste åren färdigställa anstalter, som äro utrustade med ett större antal vårdplatser för sinnessjuka och sinnesslöa än som kan antagas bliva erforderligt framdeles, när frågan om den statliga vården av sinnessjuka och sinnesslöa erhållit sin lösning. För att undvika en dylik olägenhet torde det i vissa fall vara tillräckligt, att uppskov beviljas i fråga om färdigställande av endast viss del av en anläggning, i andra fall åter torde det vara nödvändigt, att uppskov meddelas i fråga om anstaltsfrågans ordnande i dess helhet.

Utskottet anser sig med hänsyn till här angivna förhållanden böra förorda, att med bibehållande av den tidrymd, under vilken dispens enligt 90 § kan medgivas, Kungl. Maj:t genom ändring av lagrummets lydelse erhåller den vidsträcktare dispensrätt, som kan anses erforderlig för ernående av här angivna syfte.»

Med denna motivering föreslog utskottet, att 90 § fattigvårdslagen skulle erhålla den avfattning, som först omnämnts. Detta förslag blev av riksdagen bifallet.

I skrivelse till Konungen den 6 december 1929 anhöll *Skattebetalarnas förening*, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1930 års riksdag föreslå sådan ändring av 90 § fattigvårdslagen, att med fullständigt ordnande av de i 31 § samma lag omförmälda anstalterna måtte anstå intill den 1 januari 1938.

Över berörda framställning avgåvos infordrade yttranden dels den 12 december 1929 av statens inspektör för fattigvård och barnavård, som däri hemställde om avslag å framställningen, dels ock av styrelsen för *Svenska landskommunernas förbund*. Nämnda förbund uttalade såsom sin mening, att någon ändring i nuvarande bestämmelser angående tidsfristen för det fullständiga ordnandet av primärkommunernas fattigvårdsanstalter icke kunde anses erforderlig. Såväl framställningen i fråga som de däröver avgivna yttrandena finnas intagna i andra lagutskottets utlåtande, nr 11, vid 1930 års riksdag. Framställningen har icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I en vid 1930 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 118, hemställdes, att riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring av lagen om fattigvården, 90 §, att med fullständigt ordnande av de i 31 § omförmälda anstalterna finge anstå intill den 1 januari 1936 och att, där omständigheterna därtill föranledde, Kungl. Maj:t skulle äga medgiva fattigvårdssamhälle uppskov utöver nämnda tid med ordnande, helt eller delvis, av dylik anstalt intill den 1 januari 1939.

Andra lagutskottet yttrade i sitt över motionen avgivna utlåtande, nr 11, bland annat, följande:

»De skäl, som i den föreliggande motionen anföras för ytterligare generellt uppskov med anstaltsfrågans ordnande, nämligen åtskilliga kommuners tryckta ekonomiska ställning och vissa sjukvårdsfrågors läge, kunna givetvis vara värda allt beaktande. Samma skäl hava ju också föranlett de ändringar i övergångsbestämmelserna, som på utskottets förslag vidtagits vid 1926 och 1928 års riksdagar. Då utskottet senast tog ståndpunkt till det föreliggande

spörsmålet, yttrade utskottet emellertid betänkligheter mot ytterligare generellt uppskov och ansåg de av utskottet föreslagna modifikationerna i lagtexten tillräckliga för tillgodoseende av de då föreliggande motionernas syfte.

Rörande anstaltsfrågans nuvarande läge har utskottet inhämtat följande. Anstaltsfrågan är löst eller står i begrepp att lösas i 2,190 av rikets 2,529 kommuner, under det att godkända åtgärder för frågans lösning ännu icke vidtagits i 339 kommuner. Av sistnämnda kommuner anses enligt en av vederbörande myndighet förslagsvis uppgjord plan 9 själva bära bygga ny anstalt, 62 vidtagna förändringsarbeten å redan befintliga anstalter, 234 bilda kommunalförbund för anstaltsfrågans lösning och 34 avtala om vårdplatser å annan kommun tillhörig anstalt. Vid jämförelse med de uppgifter rörande anstaltsfrågans läge, som utskottet var i tillfälle att lämna vid 1928 års riksdag, framgår, att antalet kommuner, som ännu icke vidtagit godkända åtgärder för frågans lösning, nedgått från 841 till 339 och antalet kommuner, som själva bära bygga ny anstalt, nedgått från 55 till 9.

Utskottet har vid behandlingen av den föreliggande motionen icke funnit skäl föreligga att frågå sin vid 1928 års riksdag fattade ståndpunkt till ifrågavarande spörsmål och får alltså hemställa, att motionen II:118 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

Reservation anmäldes av tre ledamöter, vilka hemställde om viss ändring i motionens syfte.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

I skrivelse den 7 oktober 1932 har *Skattebetalarnas förening* gjort förnyad framställning till Konungen i förevarande ämne. Däri hemställs, i vad framställningen avser den föreliggande frågan, att Kungl. Maj:t måtte föreslå innevarande års riksdag sådan ändring i 1918 års fattigvårdslag, att kommunerna beviljas generellt uppskov med anstaltsvårdens slutgiltiga ordnande intill den 1 januari 1938.

Över berörda framställning har styrelsen för *Svenska landskommunernas förbund* den 14 december 1932 avgivit yttrande, som utmynnar i uttalande av att det vore synnerligen lämpligt, att en laglig form för beviljande av uppskov vore för handen. Detta synes förbundet bära åstadkommas därigenom att den rätt, som jämlikt 90 § tillkommer Konungen, att, där omständigheterna därtill föranleda, medgiva uppskov, utsträcker att tills vidare gälla.

Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Utskottet. Såsom av den lämnade utredningen framgår skulle, enligt den vid fattigvårdslagens antagande år 1918 fastställda övergångstiden, anstaltsfrågan vara slutligt ordnad till den 1 januari 1929. Vid 1926 års riksdag beslöts emellertid att utsträcka övergångstiden till den 1 januari 1931 och lämnades därjämte Kungl. Maj:t medgivande att, där särskilda omständigheter därtill föranledde, bevilja uppskov utöver nämnda tid med anstaltsfrågans ordnande intill den 1 januari 1934. Vid 1928 års riksdag väckt förslag om ytterligare förlängning av övergångstiden vann icke riksdagens bifall men föranledde viss omredigering av det ifrågavarande lagrummet, 90 § fattigvårdslagen, varigenom ökade möjligheter bereddes Kungl. Maj:t att bevilja uppskov.

Fattigvårdssamhälle, som på grund av det ringa antalet understödstagare

eller eljest kan anses icke vara i behov av eget ålderdomshem, kan jämlikt 31 § fattigvårdslagen efter Kungl. Maj:ts befallningshavandes beprövande tillsvidare befrias från skyldighet härutinnan. Förutsättning härför är, att samhället ordnat sin anstaltsfråga tillsammans med annat fattigvårdssamhälle antingen genom bildande av kommunalförbund eller genom inackorderingsavtal med kommun, som är ägare till fattigvårdsanstalt.

Kommunalförbund för gemensamt ålderdomshem funnos vid slutet av år 1932 till ett antal av 185 med 679 anslutna kommuner. Några siffror över hur många kommuner i riket, som träffat inackorderingsavtal av ovannämnt slag, har utskottet icke kunnat erhålla. Beträffande ett län, nämligen Gotlands, där ett stort antal småkommuner förekomma, har emellertid inhämtats, att anstaltsvården ordnats genom att länets 92 landskommuner ha till sitt förfogande 7 ålderdomshem, vilkas ägare genom avtal förbundit sig att ställa platser till icke anstaltsägande kommuners förfogande. Ålderdomshemsfrågan är, enligt vad utskottet inhämtat, redan så gott som fullständigt löst inom övriga län, där huvudsakligen finnas småkommuner och vilka kunde erhålla någon fördel av ett beslut i motionens syfte.

Utskottet har därjämte inhämtat, att anstaltsfrågan är löst eller står i begrepp att lösas i 2,359 av rikets 2,530 kommuner, under det att godkända åtgärder för frågans lösning ännu ej vidtagits i 171 kommuner. Av de sistnämnda torde 106 vidtagna förändringsarbeten å redan befintliga anstalter eller själva bygga ny anstalt, 57 bilda eller hava bildat kommunalförbund för anstaltsfrågans lösning och 8 avtala om vårdplatser å annan kommun tillhörig anstalt. En jämförelse med de motsvarande uppgifter, som utskottet, enligt vad förut angivits, lämnat vid 1930 års riksdag, giver vid handen, att antalet kommuner, som numera ännu ej vidtagit godkända åtgärder för frågans lösning, nedgått från 339 till nyssnämnda 171.

På grund av vad sålunda anförts har utskottet ansett skäl nu icke föreligga att, med frångående av den ståndpunkt i frågan, som riksdagen senast år 1930 intog, föreslå sådan ändring i fattigvårdslagen, att ytterligare uppskov med anstaltsfrågans lösning möjliggöres.

Utskottet får därför hemställa,

att motionen II: 242 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 februari 1933.

På andra lagutskottets vägnar:

KARL MAGNUSSON.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Linder*, *Sigfrid Hansson*, *Frändén*, *Tamm**,
Norman, *P. Sandström*, fröken *Hesselgren* och herr *Löfvander**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Magnusson* i Kalmar*,
Hage, *Johanson* i Hallagården*, *Wallerius*, *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Häll-
backen* och *Sandberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.